ברטנורא על מסכת תמורה

פירוש רבי עובדיה מברטנורא

geulaquiz.com

פרק א

א **הכל ממירין.** הכל מתפיסין בקדושת תמורה, שתופסת קדושת תמורה בבהמת חולין, אם אמר זו תחת זו של הקדש. בין על פי אנשים בין על פי נשים, כגון אם המירה אשה תופסת קדושת תמורה על פיה. והכל דתנינן הכא, לאתויי יורש שאם המיר בקרבן שהפריש מורישו בחייו, תמורתו תמורה:

לא שאדם רשאי להמיר דהא כתיב לא ימיר:

מומר. נתפסת עליה קדושה ושתיהן קדושות:

וסופג את הארבעים. לוקה על לאו דלא ימיר, ואע״ג דלאו שאין בו מעשה הוא. דקיי״ל כל לאו שאין בו מעשה אין לוקין עליו חוץ מנשבע ומימר ומקלל את חברו בשם: ואם תאמר, לאו הניתק לעשה הוא, דכתיב והיה הוא ותמורתו יהיה קודש, ואין לוקין על לאו הניתק לעשה. יש לומר, דשאני הכא שהלאו כולל יותר מן העשה שבו, שכל מימר לוקה ואין כל מימר עושה תמורה, שהרי שותפים וצבור אין עושין תמורה, וכיון דאין העשה שוה ללאו לא מקרי לאו הניתק לעשה:

הכהנים ממירין את שלהן. קרבנות שהפריש הכהן להקריב לעצמו, אם המיר בו הכהן מתפיס בתמורה:

לא בחטאת ולא באשם. שנתן לו ישראל שיקריב לו, אם המיר בו הכהן אין עושה תמורה על ידו, דהא אין לו חלק בו, אלא משעת הקטרת אימורין ואילך זוכה בבשר, ואין אדם מתפיס בדבר שאינו שלו:

ולא בבכור. שנתן לו ישראל:

וכי מפני מה אין הכהנין ממירים בבכור. והלא כולו של כהן הוא ומחיים נותנים לו ואין ישראל מתכפר בו:

מה חטאת ואשם אין ממירין. דהא ודאי פשיטא לן דאין הכהנים זוכים בהן אלא מהקטרת אימורין ואילך:

מה לי אינו ממיר בחטאת ואשם. כלומר, דין הוא שאין כהנים ממירין בחטאת ואשם כו׳:

והיה הוא ותמורתו. מקיש תמורה להקדש עצמו:

היכן קדושה חלה. על ההקדש, בבית בעלים:

אף תמורה. לא תחול אלא בבית בעלים, אבל בבית כהן לא חיילא לגמרי, הלכך אין כהן ממיר בבכור. אבל ישראל אם המיר בו, נתפס בקדושה, שהרי ברשותו חלה הקדושה על הבכור. והלכה כר׳ עקיבא:

ב **ממירין מן הבקר על הצאן וכו׳** דכתיב בהמה בבהמה, וצאן ובקר זכרים ונקבות כולהו בהמה מקרו:

טוב ברע. טוב של חולין לא ימיר אותו ברע של קודש, ואם המר ימיר וגו׳, אלמא בעלי מומין עבדי תמורה. ואבעל מום חיילא תמורה, דכתיב או רע בטוב, דמשמע בעל מום של חולין בתם של קודש:

ואיזהו טוב ברע. כלומר, איזהו רע של קודש דעביד תמורה, כל שקדם הקדשו את מומו. אבל קדם מומו את הקדשו דלא חלה עליו קדושה, לא עביד תמורה. מדהוה מצי למכתב לא ימיר טוב ברע או רע [בו], והוה משמע [או רע] לא ימיר לא בטוב ולא ברע, בטוב בתרא דכתב רחמנא למה לי, לומר לך טוב מעיקרו, שבשעה שהוקדש היה תם ושוב נפל בו מום, עושה תמורה. רע מעיקרו, שנפל בו מום קודם שהוקדש, אין עושה תמורה:

ממירין אחד. של חולין בשנים של קודש, כגון שאמר הרי זו תחת אלו:

ושנים. דחולין באחד דקודש, כגון הרי אלו תחת זו:

מה הוא מיוחד. דכתיב הוא. ואין הלכה כר׳ שמעון:

ג **אברים בעוברים.** אברים דחולין בעוברים דקודש. שאם אמר תהא רגל בהמה זו תמורת עובר קודש שבמעי בהמה זו, אין הקדושה חלה על האבר:

ולא עוברים באברים. שאם אמר הרי עובר שבבהמת חולין זו תמורת רגל של בהמת קודש זו, אין העובר קדוש:

ולא עוברים ואברים של חולין, בשלימים דקודש:

ולא שלימים דחולין, בעוברים ואברים של קודש:

ממירין אברים בשלימים. אמר הרי רגל בהמת חולין זו תמורת בהמת קודש זו, חלה תמורה על האבר ופשטה לה בכל הבהמה והויא תמורה כולה וקריבה:

ולא שלימים בהן. דאין כח באבר אחד של בהמת קודש לעשות תמורה:

והלא במוקדשין. בתחלת ההקדש כשאומר רגלה של זו עולה:

כולה עולה. כדילפינן מקרא דכתיב (ויקרא כ״ז:ט׳) כל אשר יתן ממנו לה׳ יהיה קודש, כשהוא אומר יהיה קודש, לרבות את כולה. והלכה כתנא קמא:

ד **אין המדומע מדמע אלא לפי חשבון.** סאה של תרומה שנפלה לפחות ממאה חולין ונדמעו, ונפל מן המדומע למקום אחר, בעינן מאה מן החולין לפי מה שיש תרומה בסאה זו של דמוע, ולא בעינן מאה סאה כנגד כל אותה סאה של דמוע, שאינה נחשבת כולה תרומה לאסור חולין שניים:

ואין המחומץ מחמץ אלא לפי חשבון. עיסה של חולין שנתחמצה בשאור של תרומה הרי כולה אסורה לזרים. ואם נפל מאותה עיסה לתוך עיסה אחרת של חולין וחמצתה, אינה אוסרתה אלא לפי חשבון שאור של תרומה שנתערב בה, ולא מתסרא אחרונה אלא אם כן נפל בה מן הראשונה שיעור גדול כל כך שיש בשאור של תרומה המעורב בה כדי לחמץ האחרונה בלא צירוף החולין המדומעים:

ואין המים שאובים פוסלים את המקוה אלא לפי חשבון. מקוה שיש בו אחד ועשרים סאים מי גשמים, ממלא בכתף תשעה עשר סאין ופותקן למקוה דרך המשכה והן טהורים. ואע״ג דשלשה לוגין מים שאובין פוסלין את המקוה, השאיבה כשרה כשהיא דרך המשכה והיה שם בראשונה רוב שיעור מקוה שהוא עשרים ואחד סאין מי גשמים. והיינו לפי חשבון, דאין השאובים פוסלים המקוה כשהן דרך המשכה אלא אם כן הן עשרים סאים מים שאובים, שאין שם רוב שיעור מקוה ממי גשמים. כך נראה פירוש משנה זו, וכן פירשתיה במסכת תרומות פרק סאה תרומה. אבל בגמרא הכי פירושא, לפי חשבון כלים, שאין שלשה לוגין מים שאובין פוסלים את המקוה אלא אם כן נפלו למקוה משלשה כלים או פחות, אבל אם נפלו מארבעה כלים, או יותר אינן פוסלים, והיינו דקאמר ואין מים שאובים פוסלים את המקוה אלא לפי חשבון, שמחשבים הכלים שמהן נפלו שלשה לוגין מים למקוה, ומונין אותן, אם הם שלשה כלים או פחות פוסלים את המקוה. ואם משלשה כלים ולמעלה, אין פוסלין. ומתניתין רבי יוסי בן חוני היא דהוא סבר שלשה לוגין שנפלו מיותר משלשה כלים אין פוסלין, ואינה הלכה:

ה **אין מי חטאת נעשים מי חטאת אלא עם מתן אפר.** בשעה שנותן את האפר נעשים מי חטאת, והלכך בעינן שיהיו מים תחילה בכלי ואח״כ אפר. אבל נתן אפר תחילה ואח״כ מים, פסול, דהא לא היו שם מים בשעת מתן אפר כדי שיעשו מי חטאת, ותו לא מיעבדי מי חטאת. וקרא דכתיב (במדבר י״ט:י״ז) ונתן עליו מים חיים, לא שיתן המים על האפר, דהא כתיב מים חיים אל כלי, דמשמע המים נתונים אל הכלי ולא אל [האפר], אלא, ונתן עליו, להזהיר שאחר שיתן [האפר] על המים יערבם באצבעו יפה ויחזיר המים שתחתיו עליו:

אין בית הפרס עושה בית הפרס. שדה שנחרש בה קבר, אם חזר וחרש בית הפרס ושדות שסביבותיו, לא מחזקינן לשאר שדות כבית הפרס ולומר שהמחרישה הוליכה העצמות לשדות שסביבותיה, דקבר אחד לא עביד בית הפרס. אלא כל אותה שדה שאבד בה הקבר שאין ידוע היכן הוא, ומלוא מענה לכאן ומלוא מענה לכאן לאותו דרך שרגילים בני הבקעה לחרוש שדותיהן, אם למזרח ומערב או צפון ודרום, דשמא לאחד משני ראשיה היה הקבר ומשם נתגלגל העצם לתוך אחת מן השדות שמכאן ומכאן, וכן שיערו חכמים דמלוא המענה ראויות העצמות ליגלגל על ידי המחרישה, טפי לא. וכמה מלוא מענה מאה אמה:

אין תרומה אחר תרומה. השותפים שתרמו זה אחר זה, תרומת הראשון אינה תרומה, דכיון שחזר השני ותרם, גלי דעתיה דלא ניחא ליה בתרומת הראשון, והוי ליה ראשון תורם שלא מדעת חבירו, וכן השני. ומתניתין רבי עקיבא היא, ואינה הלכה. אלא אם תרם הראשון כשיעור דהיינו אחד מחמשים, אין תרומת השני תרומה. ואם לא תרם הראשון אלא בעין רעה, כגון שתרם אחד ששים, תרומת השני תרומה:

ואין תמורה עושה תמורה. דאמר קרא ותמורתו יהיה קודש, ולא תמורת תמורתו:

ולא הולד עושה תמורה. דאמר קרא והיה הוא, ולא הולד:

רבי יהודה אומר הולד עושה תמורה. דאמר קרא יהיה, לרבות את הולד. ורבנן סברי, יהיה, לרבות שוגג כמזיד, שאם סבר [להמיר] שחור [והמיר] את הלבן, דגבי קדשים לא קדיש משום דהוי הקדש בטעות, וגבי תמורה קדיש. והלכה כחכמים. ומיהו אע״ג דאין תמורה עושה תמורה, קיימא לן ממירין וחוזרין וממירין בבהמה אחת, ואפילו כמה בהמות על בהמה אחת של הקדש, בין בבת אחת בין בזה אחר זה, כולן תמורה:

ו **שלא נאמר אלא בבהמה.** ואם המר ימיר בהמה בבהמה:

קדשי בדק הבית אין עושין תמורה. דגבי תמורה כתיב קרבן, וקדשי בדק הבית לא איקרו קרבן:

אמר ר׳ שמעון הלא המעשר בכלל היה. ר׳ שמעון סבירא ליה דקדשי בדק הבית אקרו קרבן, הלכך לא נפקא לן דלא עבדי תמורה אלא מהכא:

והלא מעשר בכלל היה. בכלל כל הקדשים דעבדי תמורה:

ולמה יצא. דכתיב בדידיה דעושה תמורה, דכתיב גבי מעשר לא יבקר בין טוב לרע ולא ימירנו:

מה מעשר קרבן יחיד. ועושה תמורה, אף כל קרבן יחיד עושה תמורה:

יצאו קרבנות צבור. והשותפין. דמעשר ליתיה בשותפות, כדאמרינן בפרק בתרא דבכורות [דף כ״ו], יהיה לך ולא של שותפות:

יצאו קרבנות בדק הבית. דאע״ג דאקרו קרבן כדכתיב (כמדבר ל״א) ונקרב את קרבן ה׳ איש אשר מצא כלי זהב, אינו קרבן מזבח כמעשר. ורבנן דאמרי לעיל קדשי בדק הבית לא אקרו קרבן, סברי, נהי דקרבן ה׳ אקרו, קרבן לה׳ לא אקרו כשאר קרבנות מזבח:

פרק ב

א **יש בקרבנות היחיד.** וקרבנות הצבור אין נוהגים אלא בזכרים. דרובן עולות, ועולה זכר הוא, ואין מביאין שלמים אלא כבשי עצרת דזכרים הן, וחטאת שלהן נמי כתיב בכולהו שעיר חטאת אחד:

קרבנות היחיד חייבין באחריותן. כלומר, יש מאותן שקבוע להן זמן שאפילו עבר זמנן חייב להקריבם, כגון עולת יולדת וקרבנות מצורע, אם עבר שמיני שלו חייב להקריבם לאחר זמן. אבל קרבנות צבור שיש להם זמן, אם עבר זמנן בטל קרבנן:

משקרב הזבח. שאם קרב הזבח בזמנו ולא קרבו נסכיו עמו, חייבין להקריבם אפילו מכאן ועד עשרה ימים. דכתיב בפרשת פנחס בכולהו ומנחתם ונסכיהם לפרים, לומר לך מנחתם ונסכיהם של קרבנות צבור קרבים אפילו בלילה ואפילו למחר, אם קרבו קרבן בזמנו ולא נזדמנו להם מנחות ונסכים, מקריבין אותן כשיזדמנו להן אפילו לאחר כמה ימים:

חביתי כהן גדול. דוחין שבת וטומאה. דכתיב בהו מנחת תמיד, הרי לך כמנחה של תמידין שדוחה שבת וטומאה. דבתמיד כתיב במועדו, ואמרינן במועדו אף בשבת, אף בטומאה, שאם היו רוב הכהנים טמאים עושים אותו בטומאה:

פר יוה״כ. פרו של כהן גדול:

אלא שזמנן קבוע כלומר, אין הטעם תלוי אלא בקביעות הזמן, דכל קרבן שזמנו קבוע ואם עבר הזמן אין לו תשלומים, דוחה שבת וטומאה. והלכה כרבי מאיר:

ב **חטאת היחיד שכיפרו בעליו.** שאבדה ונתכפר באחרת ואח״כ נמצאת הראשונה:

ושל צבור. שכיפרו באחרת:

אינן מתות. דחטאות המתות הלכה למשה מסיני היא, וסבירא ליה לתנא קמא דליחיד גמירי ולא לשל צבור:

רבי יהודה אומר ימותו. דבשל צבור נמי גמירי:

אמר ר׳ שמעון מה מצינו. כלומר, קיימא לן חמש חטאות מתות, שמתו בעליה, ושכיפרו בעליה באחרת, ושעברה שנתה, וולד חטאת, ותמורת חטאת. וכי היכי דתלת מינייהו לאו בצבור גמירי, דהא לא משכחת להו בקרבנות צבור, ולד חטאת לא משכחת לה בצבור שאין חטאת נקבה בצבור, ותמורת חטאת נמי אין קרבן צבור עושה תמורה, ושמתו בעליה אין צבור מתים:

אף שכיפרו בעליה ושעברה שנתה. אע״ג דאפשר דמשתכחי בצבור, לא גמירי דמתות:

ביחיד דברים אמורים, דמתות, אבל לא בצבור. והלכה כר׳ שמעון:

ג **ואין תמורה עושה תמורה.** דתמורתו אמר רחמנא ולא תמורת תמורתו:

אברים ועוברים לא ממירים. דבהמה בבהמה כתיב:

על בעלת מום קבוע. שאם המיר בהמת חולין בעלת מום בבהמה תמימה של הקדש, חלה עליה קדושה חמורה כל כך שאם יפדוה לא תצא לחולין ליגזז וליעבד אלא כדין קדשים שקדם הקדשן את מומן שכשפודין אותן אין בהן היתר גיזה ועבודה אלא היתר אכילה, משא״כ בקדשים שאם קדם מומן להקדישן יוצאין לחולין ע״י פדיון ליגזז וליעבד, אבל בתמורה גלי קרא טוב ברע או רע בטוב, לא הפריש בין תם לבעל מום:

עשה שוגג כמזיד בתמורה. שאם סבור לומר שור שחור שיצא מביתי תחילה יהא תמורה תחת זו, ויצא מפיו שור לבן, גבי תמורה קדיש ולוקה, דגלי ביה קרא יהיה קודש, לרבות שוגג כמזיד. אבל בכהאי גונא לקדשים, אם בעל מום הוא, למזבח לא קדיש ואינו לוקה, דהקדש טעות אינו הקדש:

הכלאים. הבא מתיש ורחל:

לא קדשים. בתמורה. ואע״ג דתמורה חלה קדושתה על בעל מום קבוע, אינה חלה על אלו:

ולא מקדישים. אחרים בתמורה, אם קדשים הם. וטריפה משכחת לה שהיא קדושה, כגון שהקדיש בהמה ואח״כ נטרפה, ובזו הוצרך לומר דאע״פ שקדושה היא, אין עושה תמורה. אבל כלאים וטומטום ואנדרוגינוס, מתחלת ברייתן נתקלקלו ואי אתה מוצא בהן קדושה אלא בולדי קדשים, שקדשה אמם קודם שנתעברה, דהשתא מאליהן קדשים, דירך אמן הן, ובהן הוצרך לומר דאין עושין תמורה. ואליבא דר׳ יהודה דאמר בשאר ולד קדשים עושה

תמורה. ולא דמו לבעל מום, דבעל מום יש במינו קרבן אבל הנך אין במינן קרבן וחשיבי כבהמה טמאה שאינה עושה תמורה. וכרבי יוסי ברבי יהודה וכרבי אלעזר קיימא לן, דליכא מאן דפליג עלייהו בהא:

פרק ג

א **אלו קדשים.** וולד ולדן עד סוף העולם. בגמרא פריך, כיון דתני וולדן, ולד ולדן עד סוף העולם למה לי. משום דשמעיה תנא דידן לר׳ אליעזר דאמר לקמן ולד שלמים לא יקרב שלמים, משום הכי תנא ולד ולדן עד סוף העולם, כלומר, לא מיבעיא בולדן דלא מודינא לך, אלא אפילו עד סוף העולם לא מודינא לך:

ולד שלמים לא יקרב שלמים. אלא כונסו לכיפה ומת. מדרבנן. משום גזירה, דאי אמרת ולד שלמים יש לו תקנה, אתי לשהויי לאם עד שתלד ויגדל עדרים מן הולדות ואתו בהו לידי גיזה ועבודה:

לא נחלקו על ולד ולד שלמים. מודים חכמים לר׳ אליעזר בולד ולד שלמים דלא יקרב, שמחשבתו ניכרת מתוך מעשיו דלגדל עדרים בעי. ופסק ההלכה כתנא קמא שולד (ולד) ולדן עד סוף העולם הרי אלו כשלמים:

העיד רבי יהושע וכו׳ דלא כר׳ אליעזר. ועדות זה אמת והלכה:

ואכלנו ולדה שלמים בחג. בחג השבועות קאמר, שאם היה ממתין ומצפה לחג הסוכות, נמצא עובר בעשה, שנאמר (דברים י״ב:ה׳-ו׳) ובאת שמה והבאתם שמה, דמשמע ברגל ראשון שתבוא שמה, תביא כל נדרים שעליך. מיהו בלאו דלא תאחר אינו עובר עד שיעברו עליו שלש רגלים:

ב **הרי אלו כתודה.** אימוריהן קרבים על גבי המזבח והבשר נאכל ליום ולילה:

ובלבד שאינן טעונין לחם. דכתיב על לחם התודה, התודה עצמה טעונה לחם, ולא ולדה ותמורתה טעונים לחם:

תמורת עולה. כגון המיר זכר בעולה:

וולד תמורתה. כגון המיר נקבה בעולה, דנקבה מתקדשת בתמורת עולה, וילדה התמורה זכר:

ג **ויביא בדמיו עולה.** ורישא דקתני הרי אלו כעולה גבי ולד של תמורה, משום דהקדש ראשון שבאו אלו כולם מכוחו הוא קרב, דזכר הוא. אבל הכא במפריש נקבה לעולה, הקדש ראשון שכולם באים מכוחו נקבה היא ואינה קריבה, הלכך אינו כעולה אלא ימכר ויביא בדמיו עולה:

המפריש נקבה לאשם. ואין אשם בא מן הנקבה:

תרעה עד שתסתאב. עד שיפול בה מום. ובגמרא פריך, ותמכר בלא מום, דהואיל ולא חזיא למלתיה מום גמור הוא זה ולא קדשה אלא לדמי, ותמכר מיד ויביא בדמיה אשם. ומשני, הואיל ונחת לה קדושת דמים, נחתה לה נמי קדושת הגוף להא מלתא דבעינן מום:

אם קרב אשמו. ותו לא צריך לאשם:

יפלו דמיה לנדבה. לשופרות שבמקדש שמהן היו נוטלים להביא לנדבת צבור:

תמכר שלא במום דהואיל ולא חזיא לאשם אין לך מום גדול מזה, ולא קדשה קדושת הגוף ותמכר מיד ויביא בדמיה אשם. ואע״ג דגבי מפריש נקבה לעולה לא פליג ר״ש דבעיא מום, התם הוא דאיכא שם עולה בנקבה, דאשכחן עולת נקבה בעוף, אבל אשם נקבה לא מצינו, הלכך היינו מומא ולא קדשה אלא לדמי. ואין הלכה כרש:

תמורת אשם וכו׳ כולן ירעו, דהלכה היא כל שבחטאת מתה באשם רועה, ותמורת חטאת מתה:

ימותו. דאית ליה לר״א כחטאת כאשם, מה בחטאת מתה אף באשם מתה:

יביא בדמיהן עולות. דמותרות לנדבת יחיד אזלי ולא לנדבת צבור:

אשם שמתו בעליו או שכיפרו בעליו באחר. דבחטאת תמות, ובאשם ירעה עד שיסתאב:

ד **והלא אף הנדבה עולה.** פירושי קמפרש מאי בינייהו:

בזמן שהיא באה חובה. שהיא מוטלת על היחיד להקריבה. סומך עליה כו׳:

ואם היה כהן. אותו שהפריש אשם ונתכפר באחר ונתקו לראשון ברעייה:

עבודתה ועורה. של עולה הקנויה מדמי אותו אשם, שלו היא, שהוא עצמו מקריבה ונוטל העור, ואפילו אינו מן המשמר של אותה שבת:

אינו סומך עליה. דנדבת צבור אין בהם סמיכה:

ואע״פ ששהוא כהן עבודתה ועורה לאנשי משמר. שהרי של צבור הוא ואין כהן של משמר אחר רשאי להקריב, דכתיב (דברים י״ח) לבד ממכריו על האבות, מה שמכרו האבות זה לזה, טול אתה את שבתך ואני אטול את שבתי. והלכה כדברי חכמים:

ה **הרי אלו כבכור וכמעשר.** כקדושת בכור ומעשר בהמה, שאין נשחטים באיטליס, דהיינו בשוק שמוכרין בו הבשר, אפילו לאחר שנפל בהן מום ונפדו:

חוץ מהבכור והמעשר. מפני שאין הנאה להקדש במכירה, דדמי בכור לכהן, ודמי מעשר לבעלים, ומשום הנאה דידהו לא מזלזלינן בקדשים:

ובאין מחוצה לארץ לארץ חוץ מן הבכור ומן המעשר. שאינן באים לכתחלה מחוצה לארץ, כדמפרש טעמא לקמן. אבל אם באו תמימים יקרבו:

לבעלים. בכור לכהן, ומעשר לישראל:

אמר ר׳ שמעון מה טעם. שהבכור והמעשר אינן באין מחוצה לארץ כשאר קדשים:

שבכור ומעשר יש להם פרנסה במקומן. יש להם תקנה במקומן שירעו עד שיסתאבו ויאכלו במומן לבעלים:

ושאר כל הקדשים. אע״פ שנפל בהן מום הרי הן בקדושתן, וצריך אתה לפדותן ולהעלות דמיהן ולהקריבן, והואיל וסופן להעלות דמיהן, יעלו הן עצמן ויקרבו. ופסק ההלכה, דבכור ומעשר שעלו מחוצה לארץ תמימים לא יקרבו, דכתיב (דברים י״ד:כ״ג) ואכלת לפני ה׳ אלהיך וגו׳ מעשר דגנך תירושך ויצהרך ובכורות בקרך וצאנך, ממקום שאתה מעלה מעשר ודגן אתה מעלה בכור, וממקום שאין אתה מעלה מעשר דגן, אין אתה מעלה בכור. ומעשר בהמה נמי אתקש למעשר דגן:

פרק ד

א **ולד חטאת.** שעברה שנתה. לא חזיא להקריבה חטאת, דבת שנתה כתיב. מיהו משום האי פסולא לחודיה אינה מתה, אלא תרעה עד שתסתאב עד דאיכא תרתי לריעותא, שעברה שנתה ואבדה, או שאבדה ונמצאת בעלת מום. והכי מתרץ למתניתין בגמרא, דהאי ושאבדה דקתני, עולה לכאן ולכאן, והכי קאמר, שעברה שנתה ואבדה, ושאבדה ונמצאת בה מום:

אם משכיפרו הבעלים. אם לאחר שנמצאת זאת כיפרו הבעלים באחרת:

תמות. ואפילו לרבנן דפליגי עליה דרבי לקמן בפרקין ואמרי דאין חטאת מתה אלא שנמצאת לאחר שנתכפרו הבעלים, בהא מודו, הואיל ואיכא תרתי לריעותא, דעברה שנתה ואבדה, או אבדה ונמצאת בעלת מום. אבל אבדה לחודה, הואיל ונמצאת קודם כפרה, אע״ג שלאחר שנמצאת נתכפרו הבעלים באחרת, אינה מתה אלא תרעה:

לא נהנים. מדרבנן:

ולא מועלין. אם נהנו מהן, פטורים מקרבן מעילה. דכיון דלא היא ולא דמיה קרבים, אזלא קדושתה:

ואם עד שלא כיפרו הבעלים. שלא רצו להתכפר באחרת:

תרעה עד שתסתאב. ואעברה שנתה קאי. דאותה שאבדה ונמצאת בעלת מום, תמכר מיד ויביא בדמיה אחרת:

ועושה תמורה. הואיל ודמיה עומדים ליקרב. דדבר העומד כדי שירעה ויסתאב עושה תמורה:

ב **ואח״כ נמצאת הראשונה תמות.** דהוי חטאת שנתכפרו בעליה באחרת:

ילכו לים המלח. כל היכא דאי הויא חטאת הויא מתה, מעות נמי אזלי לים המלח:

ג **יביא מאלו ומאלו.** יערבם יחד. דכיון דמתרווייהו מייתי, לא הוי חטאת שנתכפרו בעליה באחרת אבל אי הוה מייתי מחד מנייהו, מדחו אחריני, דהוו להו דמי חטאת שכיפרו בעליה באחרת:

והשאר יפלו לנדבה. דהוו כשאר מותרות של חטאת דאזלי לנדבה:

והרי חטאת בעלת מום. אבל אם חטאת תמימה, תיקרב היא והמעות ילכו לים המלח, הואיל וכיפרו הבעלים באחרת. וכל הנך אליבא דרבי דאמר אבודה בשעת הפרשה כגון הנך מעות דנמצאו קודם כפרה, אזלי לים המלח:

והשניה תמות דברי רבי וחכמים אומרים כו׳ הכל מודים במתכפר בשאינה אבודה, שאבודה מתה. לא נחלקו אלא במתכפר באבודה, דרבי סבר המפריש לאבוד כאבוד דמי, כלומר המפריש תחת קרבן אבוד, דינו כאבוד. וכי היכי דאם נתכפר בשאינו אבוד, האבוד הנשאר כשימצא דינו שימות. הכי נמי כי נתכפר באחד מהן ואפילו באבודים, ילכו שאינן אבודים לים המלח. ורבנן סברי, לא אמרינן המפריש לאבוד כאבוד דמי. ודוקא המתכפר בשאינה

אבודה והאבודה נשארה, האבודה מתה ואע״פ שנמצאת קודם כפרה. אבל אם נתכפר באבודה ונשארה שאינה אבודה, אינה מתה, אלא תרעה עד שתסתאב. והלכה כחכמים:

ד **מוכרה ויביא בדמיה אחרת.** דמכי מכרה לאחר, חשיבה כאילו אינה בעולם. אבל כל זמן שהיא תחת בעלה בשעה שנתכפר באחרת, תמות. ורבי אלעזר ברבי שמעון סבר, כל זמן שהיא בעולם לאחר שנתכפרו הבעלים באחרת, בין שהיא תחת בעלה בין ביד אחרים, תמות. ואין הלכה כרבי אלעזר ברבי שמעון:

פרק ה

א **כיצד מערימין על הבכור.** להפקיעו מכהן ולהקריבו לחובתו:

ילדה זכר יקרב עולה. דבכור לא קדיש אלא מרחם, וכיון דמעיקרא אתפסיה בקדושה אחריתא, תו לא חיילא עליה קדושת בכורה:

ואם נקבה זבחי שלמים. לאו במבכרת מיירי, דאין הנקבה קדושה בבכורה דבעי לאערומי עלה. אלא בבהמת קדשים, דאם חטאת היא ונתעברה ורוצה להערים שלא ילך למיתה, דולד חטאת למיתה אזיל, ישנהו לקדושה אחרת. [וקמשמע לן] ולדות קדשים בהוייתן קדושים ולא במעי אמן, וכיון דעדיין לא קדשו קדושת אמן, מצי לארכובי עלייהו קדושה אחריתי, דלכי מתיליד לא הוי חטאת:

ב **ילדה שני זכרים.** בבהמת חולין מיירי. דאי בבהמת קדשים, היאך דאקדישה עולה להוי עולה, ואידך קאי בקדושתה דאמיה. אלא ודאי בבהמת חולין, ולפיכך האי דלא קדיש דמיו חולין. ומיהו על שניהם חלה קדושת עולה, דהא אמר אם זכר עולה, ומשום דאיהו לא נדר אלא חדא, הלכך יקרב האחד לנדרו והשני ימכר לצרכי עולה ודמיו חולין:

אין קדושה חלה עליהן. דולדות קדשים בהוייתן הן קדושים ולא ממעי אמן, וכיון דהנך ביציאתן מן הרחם אינן ראויין להקרבה, לא קדשי. וחכמים פליגי על רבן שמעון בן גמליאל וסברי דולדות קדשים בקדושת אמן קיימי. ואין הלכה כרבן שמעון בן גמליאל:

ג **האומר.** על ולדה של בהמה מעוברת:

ולדה של זו עולה והיא שלמים דבריו קיימין. שהרי קדושת הולד קדמה. אבל אמר היא שלמים ברישא, לה ולכל דאית בה אקדשה, והוי כמקדיש שתי בהמות לשלמים, וכי הדר ואמר ולדה עולה, הוי הולד שלמים. והכא לא שייך למימר בהוייתן ובמעי אמן, דכי אמרינן בהוייתן ולא במעי אמן, הני מילי בהקדישה ולבסוף נתעברה, דאיהו לא אתפסיה לעובר שום קדושה, אלא מקדושת אמיה קא קדיש. אבל במקדיש מעוברת, חשיב עובר לקבולי קדושה. ור׳ מאיר אית ליה תפוס לשון ראשון:

אם לכך נתכוין מתחלה כשאמר היא שלמים לא נתכוין לולדה:

הואיל ואי אפשר לקרות שני שמות כאחת. שאין הפה יכול לדבר שני דברים כאחת:

דבריו קיימין. דאף בגמר דבריו אדם נתפס:

נמלך ואמר ולדה עולה. אע״פ שחזר בו תוך כדי דבור ואמר ולדה עולה, לא אמר כלום, הואיל ובשעה שהקדיש אמו לשלמים לא נתכוין שיהיה הולד עולה. משום דקיימא לן כל תוך כדי דבור כדבור דמי, חוץ ממקדיש ומימר ומגדף ועובד עבודה זרה ומקדש ומגרש, דהנך ששה אין החזרה מועלת בהן אע״פ שחזר בו תוך כדי דבור. והלכה כר׳ יוסי:

ד **תמורת עולה תמורת שלמים.** גרסינן, ולא גרסינן ותמורת שלמים:

הרי זו תמורת עולה. דתפוס לשון ראשון:

דבריו קיימין. וחציה תמורת עולה וחציה תמורת שלמים. והאי דלא קאמר תמורת עולה ושלמים ואמר תמורה אתרווייהו, משום דסבר אי אמינא תמורת עולה ושלמים תהיה קדושה ולא קריבה, כדין האומר חציה עולה וחציה שלמים שהיא קדושה ואינה קריבה, וטעה בהכי וסבר אימר תמורה אכל חד וחד כי היכי דתהוי קדושה גמורה ליקרב, הלכך אע״ג דאמר כי האי לישנא, לתרווייהו אכוין, ותרעה עד שתסתאב ותמכר ויביא בדמי חציה עולה ובדמי חציה שלמים, ובהכי עסקינן כגון שהיו לפניו עולה ושלמים כשהמיר את זו בהן. והלכה כר׳ יוסי:

ה **תחת זו חליפת זו תמורת זו.** כולן לשון תמורה הן:

מחוללת. לשון חילול הוא. ולא אמר כלום, שאין בהמת קודש תמימה יוצאה לחולין:

ואם היה הקדש בעל מום יצא לחולין. אע״פ שאינו שוה כמו ההקדש בעל מום. דדבר תורה אפילו הקדש שוה מאה מנה שחללו על שוה פרוטה,

מחולל. ואע״פ שיצא לחולין מן התורה, צריך לעשות דמים מדרבנן, כלומר, להשלים הדמים שלא יתאנה ההקדש. אבל מן התורה אין אונאה להקדש, דכתיב (ויקרא כ״ה:י״ד) אל תונו איש את אחיו, אחיו ולא הקדש:

ו **תחת חטאת או עולה.** סתם ולא אמר תחת חטאת זו או עולה זו:

לא אמר כלום. דכתיב (שם כ״ז) לא יחליפנו ולא ימיר אותו, עד שיהיה ההקדש ידוע ומיוחד כשממיר בו:

תחת חטאת זו. והיתה חטאת עומדת לפניו:

הרי אלו לעולה. משמע לדמי עולה. דאי אינהו גופייהו בעי לאקרובי, הוה אמר הרי אלו עולה:

פרק ו

א **כל האסורין לגבי מזבח.** שהן פסולים להקרבה. וקחשיב להו ואזיל:

אוסרין בכל שהן. ואפילו נתערבו אחד באלף כולן אסורים למזבח, אם אינו ניכר. וכולהו משכחת לה דאין ניכרים, חוץ מן הטריפה דלא משכחת לה שאינה ניכרת אלא כגון שנתערבה דרוסת הארי והזאב בנקובת הקוץ:

הרובע והנרבע והמוקצה והנעבד. פסולין למזבח. דאמר קרא (ויקרא כ״ב:כ״ה) כי משחתם בהם מום בם, ותניא, כל מקום שנאמר משחתם אינו אלא ערוה ועבודה זרה. ערוה, דכתיב (בראשית ו׳:י״ב) כי השחית כל בשר את דרכו. עבודה זרה, דכתיב (דבריב ד׳) פן תשחיתון ועשיתם לכם פסל. ורובע ונרבע דתנן במתניתין, כגון דרובע או נרבע על פי עד אחד או על פי הבעלים, דאינה נסקלת בכך אבל פסולות הן לקרבן:

מוקצה. בהמה שהקצוה לעבודה זרה. ואינה פסולה להקרבה עד שיעשו בה מעשה לשם עבודה זרה, כגון שעבדו בו הכומרים אם הוא שור או גזזוהו אם הוא שה:

ונעבד. אינו אסור בהנאה אע״פ שעבדוהו, שאין בעלי חיים נאסרים בהנאה כשעובדים אותן, אבל נפסלים למזבח:

ואתנן ומחיר. בהדיא פסלינהו קרא (שם כ״ג) לא תביא אתנן זונה ומחיר כלב:

וכלאים. תיש הבא על הרחל:

והטריפה. דכתיב במעשר (ויקרא כ״ז:ל״ב) כל אשר יעבור תחת השבט, פרט לטריפה שאינה עוברת, וקרבן מזבח יליף ממעשר בהמה:

ויוצא דופן. שנקרעה אמו והוציאו העובר דרך הדופן. ומעטינן מקרא דכתיב (שם כ״ב) כי יולד, פרט ליוצא דופן:

הוא אסור. למזבח:

ומה שעליו מותר. דהא לא נעבד:

הוא ומה שעליו אסור. הוא אסור למזבח, ומותר אפילו באכילה, כדלקמן בסמוך. ומה שעליו, תכשיטים שעליו, אסורין בהנאה שהרי נעבדו ויש בהן תפיסת ידי אדם:

זה וזה. המוקצה והנעבד:

ב **האומר לזונה.** אחת נכרית ואחת ישראלית, והוא שתהיה מחייבי לאוין ואין צריך לומר מחייבי כריתות ומיתות בית דין. אבל אתנן של פנויה והיא ישראלית אינו פסול למזבח, דאין זה אתנן זונה, שהרי לא נאסרה לכהונה בביאה זו. וכן אתנן שנתנה אשה לאיש, אינו פסול. אבל אתנן זכר, פסול:

אפילו מאה כולן אסורים. התנה עמה לתת לה טלה אחד באתננה ושלח לה אפילו מאה, לא אמרינן חד דאתני עמה הוי אתנן והנך אחריני כולם מתנה, אלא כולהו חשיבי אתנן ואסורין:

ותלין שפחתך אצל עבדי. בעבד עברי שאין לו אשה ובנים מיירי, שאין רשות ביד רבו למסור לו שפחה כנענית להוליד ממנה עבדים כיון שלא היתה לו אשה מתחלה, הלכך אתננה אסור לדברי חכמים. ורבי דאמר לא הוי אתנן, לית ליה האי סברא, דודאי אפילו אין לו אשה ובנים רבו מוסר לו שפחה כנענית. אי נמי, אפילו אית ליה האי סברא, סבר הואיל ועבד עברי הותר מכללו בשפחה כנענית, לא חשיב אתנן זונה. ואין הלכה כרבי:

ג **אחד נטל עשרה טלאים ואחד נטל תשעה טלאים וכלב.** כנגד העשרה טלאים שנטל חברו. העשרה טלאים שכנגד התשעה וכלב, כולם אסורים משום מחיר כלב. והתשעה שעם הכלב מותרים. ובגמרא פריך, אמאי שכנגד הכלב כולם אסורים, ניפוק חד להדי כלבא והנך כולהו לישתרו. ומשני, הכא במאי עסקינן כגון דטפי דמי כלב מחד מינייהו, שאין באותן שכנגדו טלה שוה דמי הכלב, דהשתא שייכי דמי הכלב בכולהו. כגון שאותן שכנגדן שוין כל אחד דינר דהוי עשרה דינרין, ואותן תשעה שעמו שוין כל אחד דינר חסר מעה דהיינו תשעה דינרים פחות תשע מעות, והכלב שוה דינר ותשע

מעות, נמצא באותן עשרה שכנגד התשעה וכלב יש בהן תשעה, שבכל אחד מהן יש בו מעה מחיר כלב, והעשירי כולו מחיר כלב:

שנים ולא ארבעה. שניהם דכתב קרא פלגינא ליה כאילו כתב שנים הן. שנים, אשמועינן דוקא אתנן זונה ומחיר כלב ולא ארבעה אתנן כלב ומחיר זונה. והן, משמע הן ולא ולדותיהן:

ד **נתן לה כספים הרי אלו מותרים.** לקנות מהן בהמה לקרבן וסולת למנחות:

יינות שמנים וסלתות אסורים. אבל חטים ועשאן סולת זיתים ועשאן שמן ענבים ועשאן יין, הרי אלו מותרים, דדרשינן שניהם, הם ולא שנוייהן ולא ולדותיהן:

נתן לה מוקדשים. כגון הפריש טלה על פסחו ולאחר זמן אמר לזונה הבעלי לי והימני על פסחי באתנך. סלקא דעתך אמינא הואיל ואדם רשאי למנות אחרים על פסחו, ממוניה הוא, ואימא ליחול עליה אתנן, קמשמע לן דלא. דאמר קרא לכל נדר, להוציא את הנדור כבר:

עופות. של חולין:

הרי אלו. פסולים להקרבה, שאתנן ומחיר חל עליהן:

עופות שאין המום פוסל בהן. דאמר קרא (ויקרא כ״ב:י״ט) תמים זכר [בבקר] בכשבים, תמות וזכרות בבהמות, ואין תמות וזכרות בעוף:

לכל נדר. כל, להביא את העוף, שאף הוא בא בנדר, שאתנן ומחיר חלים עליו:

ה **כל האסורים לגבי המזבח.** כגון בהמה שנרבעה כשהיא חולין ואח״כ נתעברה וילדה, הולד מותר לקרבן, שהזכר של היתר שבא על בהמה זו והיא שהיא אסורה, שניהן גרמו לולד שיבוא, וזה וזה גורם מותר. אבל נרבעה כשהיא מעוברת, הולד פסול לקרבן, דהיא וולדה נרבעו:

ולד טריפה. לא יקרב. אבל להדיוט דברי הכל שרי, דלאו מגופה קא רבי. ופלוגתא היא באלו טריפות [דף נ״ח], איכא למאן דאמר טריפה יולדת, ואיכא למאן דאמר טריפה אינה יולדת. למאן דאמר טריפה יולדת משכחת לה כגון שנטרפה ולבסוף עיברה, ובהא פליגי, דר׳ אליעזר סבר זה וזה גורם אסור, ורבנן סברי זה וזה גורם מותר. ולמאן דאמר טריפה אינה יולדת משכחת לה כגון שעיברה ולבסוף נטרפה, ובהא פליגי, דר׳ אליעזר סבר עובר ירך אמו הוא, ורבנן סברי עובר לאו ירך אמו הוא. ואין הלכה כר׳ אליעזר:

כשרה שינקה מן הטריפה פסולה. כל אותו היום שינקה מעת לעת היא פסולה להקרבה, הואיל ויכולה לעמוד על אותו חלב בלא אכילה אחרת, ואינו מתאכל ממעיה עד שישלם מעת לעת. אבל לאחר שנתאכל ממעיה מודה ר״ח שהיא כשרה, דאפילו בהמה שנתפטמה בכרשיני עבודה זרה הכל מודים שהיא כשרה למזבח. ואין הלכה כרבי חנינא בן אנטיגנוס:

שאין פודים את הקדשים להאכילן לכלבים. דבפסולי המוקדשים שנפדו כתיב תזבח ואכלת בשר, ודרשינן תזבח ולא גיזה, ואכלת ולא לכלביך, בשר ולא חלב:

פרק ז

א **יש בקדשי מזבח.** שקדשי מזבח עושים תמורה. ודוקא בהמות של קדשי מזבח. אבל עופות ומנחות אין עושין תמורה. וקדשי בדק הבית אין עושין תמורה, לעיל בסוף פרק קמא ממעטינן לקדשי בדק הבית מקרא דלא עבדי תמורה:

משום פגול ונותר וטמא. כולהו בשלמים כתיבי, ושלמים בכלל כל הקדשים היו, ולמה יצאו, להקיש אליהן, לומר לך מה שלמים מיוחדים קדשי מזבח, אף כל קדשי מזבח:

ולדן וחלבן אסור לאחר פדיונן. חלבן, דכתיב בשר, ולא חלב. ולדן כגון דאיעבר לפני פדיונן ואוליד לאחר פדיונן, דלית להו תקנתא לאקרובינהו, דמכוח קדושה דחויה קא אתיא, לפרקינהו, לא אלימא מלתא למתפס פדיונן. אבל נתעברו לאחר פדיונן, כולד צבי ואיל נינהו ומותרים. ובקדשי בדק הבית אפילו איעבור קודם פדיונן מותרים, דלא אקדשינהו אלא לדמי ולא חמירא קדושתייהו כולי האי:

ואין נותנים מהם. מקדשי מזבח:

לאומנים. שבונים במקדש:

בשכרן. שהם נוטלים שכר מקדשי בדק הבית, דאמר רחמנא (שמות כ״ה:ח׳) ועשו לי מקדש, לי משלי, דהיינו מקדשי בדק הבית:

ב **חל על הכל.** ואפילו בבהמה טמאה ובאבנים:

ומועלין בגידוליהן. שהמקדיש בהמה לבדק הבית, מועל בחלבה. ואם הקדיש תרנגולת, מועל בביצתה. משא״כ בקדשי מזבח, שחלב של מוקדשים

וביצת תורים לא נהנים ולא מועלים:

ואין בהן הנאה לכהנים. אבל בקדשי מזבח יש מהם שהבשר נאכל לכהנים ויש מהן שנהנין בעור:

ג **אין משנין אותן מקדושה לקדושד.** קדשי מזבח לא יעשה שלמים עולה, ולא עולה שלמים, וכן הקדש לבדק ההיכל אין משנין אותו לבדק המזבח, וכל כיוצא בזה:

ומקדישין אותן. אקדשי מזבח קאי:

הקדש עילוי. כגון אם אמר על עולה הרי זו לבדק הבית, מעלין אותה בדמים לפי מה שיש לו בה ונותן לגזבר כדתנן בערכין, מחרים אדם את קדשיו, אם נדר נותן דמיהן, ואם נדבה נותן את טובתן. כלומר, אם בהמה זו היתה נדר כגון דאמר הרי עלי עולה והפריש זו לנדרו, כיון דאם מתה או נגנבה חייב באחריותה נמצאת כולה שלו, ונותן כל דמיה לחרם לכהן. והוא הדין נמי אם התפיס לבדק הבית קדשי מזבח. ואם נדבה, יאמר הרי זו עולה, דאם מתה אינו חייב באחריותה, נמצא שאין לו חלק בה אלא טובת הנאה דרשאי ליטול דבר מועט כדי שיתן עולה זו לבן בתו כהן, ואותה טובת הנאה נותן לבדק הבית:

ומחרימין אותן. אם החרים קדשי מזבח, נותן לכהן את העילוי כדפרישית. אבל קדשי בדק הבית שהתפיסן בין לקדשי מזבח בין לחרמי כהנים, לא עשה ולא כלום, שאינן שלו ואין אדם מקדיש דבר שאינו שלו. כך כתב רמב״ם:

ואם מתו. קדשי מזבח, אפילו לאחר שהוממו, אבל עדיין לא נפדו:

יקברו. ואינו יכול לפדותן ולהאכילן לכלבים. ואפילו למאן דאמר פודין את הקדשים להאכילן לכלבים, הני מילי כשנטרפה דאפשר לה בהעמדה והערכה, אבל משמתו דאי אפשר לקיים בהו והעמיד והעריך, אין פודין אותן:

ר׳ שמעון אומר קדשי בדק הבית אם מתו יפדו. קסבר ר׳ שמעון דלא נאמר והעמיד והעריך אלא בקדשי מזבח ולא בקדשי בדק הבית. ואין הלכה כר׳ שמעון:

ד **ואלו הן הנקברים.** משום דאיסורי הנאה נינהו:

הפילה שליא תקבר. דאין שליא בלא ולד:

ושער נזיר. טמא. דאילו שער נזיר טהור כשמגלח ביום מלאת ימי נזרו, בשריפה הוא ולא בקבורה:

חולין שנשחטו בעזרה ישרפו. משום דמחלפי בקדשים שאירע בהם פסול טומאה או פסול נותר, וטעו למימר בהו נמי יקברו, ואנן ילפינן מדכתיב בחטאת באש תשרף, לימד על כל פסולים שבקודש בשריפה, הלכך חולין שנשחטו בעזרה נמי בשריפה:

וכן חיה שנשחטה בעזרה. ואע״ג דחיה ליכא למגזר בה דלמא טעו לקבור קדשים פסולים דהא כולי עלמא ידעי דחיה במוקדשים ליכא ולא אתי לאחלופי, אפילו הכי תשרף. ואין הלכה כר׳ שמעון:

ה **חמץ בפסח.** מתניתין ר׳ יהודה היא, דאמר [פסחים כ״ח ע״ב] נותר בבל תותירו וחמץ בבל תותירו, מה נותר בשריפה אף חמץ בשריפה. ואינה הלכה:

ותרומה טמאה. דכתיב (במדבר י״ח:ח׳) ואני הנה נתתי לך את משמרת תרומתי, בשתי תרומות הכתוב מדבר, אחת תרומה טהורה ואחת תרומה טמאה, וכתיב לך, שלך תהא להסיקה תחת תבשילך:

ערלה. מכלאי הכרם גמר, וכלאי הכרם דכתיב (דברים כ״ב:ט׳) פן תקדש, תוקד אש:

את שדרכו לישרף. אערלה וכלאי הכרם קאי, אוכלים של ערלה ושל כלאי הכרם שדרכן לישרף ישרפו, משקין שאין דרכן לישרף יקברו:

ומדליקין בפת ובשמן של תרומה. משום דכלל תרומה טמאה עם חמץ בפסח וערלה וכלאי הכרם דאיסורי הנאה נינהו, כי היכי דלא תטעי לומר שגם תרומה טמאה אסורה בהנאה, הדר תנא ומדליקין ליהנות בפת ובשמן של תרומה טמאה:

ו **חוץ לזמנן.** על מנת לאכלן חוץ לזמנן או חוץ למקומן:

ישרפו. מדכתיב בחטאת באש תשרף, לימד על כל פסולים שבקודש שהן בשריפה:

אשם תלוי. אם שחטו וקודם זריקת דמו נודע לו שלא חטא, דהשתא הוי חולין בעזרה:

חטאת העוף הבאה על הספק. כגון אשה שהפילה ספק ולד ספק רוח, כיון דחטאת יולדת מן העוף הוא כדכתיב (ויקרא י״ב:ו׳) ובן יונה או תור לחטאת, מביאתה על הספק, דהואיל ואינה נקטרת לא איכפת לן אי זרק דם על הספק, ואינה נאכלת, דשמא לאו ולד הוה וחולין היא זו ונבילה, דאין חולין נאכלים במליקה, ותשרף דהויא כשאר קדשים פסולים:

יטילנה לאמה. אמת המים היתה עוברת בעזרה ויוצאת לנחל קדרון. ואיידי דעוף רך הוא מתמקמק ויוצא בקילוח המים:

כל הנשרפין לא יקברו. דלמא חפר אינש ומשכח להו ואכיל להו:

וכל הנקברין לא ישרפו. משום דכל הנקברים אפרן אסור. וכל הנשרפין כגון חמץ ותרומה וכלאים, אפרן מותר לכיבוס בגדים. וכן כל הנשרפין דהקדש, נמי אפרן מותר, חוץ מתרומת הדשן דכתב ביה רחמנא (שם ו׳) ושמו אצל המזבח. ותניא, ושמו, בנחת. ושמו, כולו. ושמו, שלא יפזר:

רבי יהודה אומר כו׳. ואין הלכה כרבי יהודה בכל הנך תלתא בבי דמתניתין.